

vsemi silami in ovirala svobodno volitev. Nasprotni stranki je prepovedala vse, kar bi jim služilo v agitacijo. Na ta način seveda si je pridobila vlada večino, toda reči se mora prav odkrito, da taka večina, ki ne predstavlja mišljenja in volje večine naroda, ne more dolgo se obdržati.

Obrtnija.

Kranjski odposlanci pri obrtni enketi na Dunaji.

(Dalje.)

Poslanec Richter: Vi sami sebi nekako nasprotujete. Rekli ste, da se nikdo ne bode silil v mali obrt, ako se ga ni učil, potem pa navajate, da so trgovski pomočniki in hlapci nakrat mojstri postali.

Kunc: To se je zgodilo vzlic dokazu zmožnosti, kaj je pa nam pač potem koristil.

Richter: Potem se pa dokaz zmožnosti ni izvajal.

Kunc: Izvajal se je pač, ali se je tako tolmačil, da je le nam v škodo. Poprej so deželne vlade in trgovske zbornice odločevale, da konfekcionarji nimajo pravice jemati mere. Tako je bilo povsod do razsodbe upravnega sodišča.

Poslanec Lueger: Tega pa pač ni kriv dokaz zmožnosti.

Poročevalec dr. Ebenhoch: Jaz sem gospoda izvedenca tako razumel, da on sedanjega dokaza zmožnosti ne zmatra za dobrega, ter prav za prav ni noben dokaz zmožnosti in se napak izvaja.

Kunc: Ne, temveč le zaradi tega, ker le malega tlači, večjega pa ne.

Richter: Se li v Ljubljani pogosto ustanovljajo velika podjetja za izdelovanje rokodelskih izdelkov.

Kunc: Navadno izdelano konfekcijsko blago prihaja od zunaj in naš ves denar tudi žal gre na tuje. Mi nimamo velike produkcije.

Izvedenec Schlegel po nalogu svoje zadruga moram izjaviti, da naj se ravno tako od tovarnarja zahteva na dokaz zmožnosti, kakor od malega obrtnika.

Izvedenec Šturm: Da se nikomur ne zgodi kaka krivica, naj se v izpraševalno komisijo, zlasti za pomočniške izpite pokličejo tudi delavci.

Izvedenec Supančič: Dokaz zmožnosti za rokodelski obrt naj se raztegne tudi an tovarniška podjetja, ker drugače ničesa ne koristi. Zakaj naj bi se z dvojno mero merilo.

4. vprašanje. a) Si li naj tudi za trgovske obrte tudi zahteva dokaz zmožnosti?

b) V čem naj obstoji ta dokaz?

Izvedenec Regali: Jaz temu vprašanju pritrjujem, kajti tudi trgovcu je treba znanja in dokazati mora, da je zmožen voditi svojo trgovino.

Drugi izvedenec se k temu vprašanju ni oglasil.

5. vprašanje. a) Naj bodi li gostilničarski in točarski obrt navezan na dokaz zmožnosti?

b) V čem naj bode ta dokaz in za katere kraje naj se vpelje?

Izvedenec Lenček: Vprašanje je potrditi. Dokaz zmožnosti naj obstoji s tem, da se je dotičnik tri leta učil in bil tri leta pomočnik. Zahteva naj se pa dokaz zmožnosti le v krajih, ki imajo nad 5000 prebivalcev.

Izvedenec Kunc: Takoj bi se dokaz zmožnosti ne dal vpeljati, ker se vsaj na kmetih nikdo tega obrta ne uči. V prehodnem času naj bi oblastvo, ki daje koncesijo — katero torej more zabraniti, da jih ne bode preveč, kar je naposled v nasprotju rokodelstvu v interesu občinstva — oziralo na tiste, ki so se izučili, potem še le na druge prosilce. Polagoma bi pa prišli do dokaza zmožnosti, ako se že želi.

Izvedenec Supančič: Jaz mislim, da bi tukaj bilo najbolje omejeno število.

6. vprašanje. Naj li oblastvo že pri dopuščenji dostopa k obrtu vpraša dotično zadrugo in naj bodi li navezano na njeno mnenje?

Izvedenec Tuma: Meni je moja zadruga naročila, da naj odgovorim na to vprašanje, da se mora zadruga vprašati že pri nastopu kakšnega obrta. Dogajajo se slučajji, da pošlje oblastvo kakeršnokoli spričevalo načelniku zadruga, da ga kolekuje, kar je po tem in tem paragrafu določeno, da ga občina mora prekolekovati. Tudi meni se je dalo tako spričevalo, v katerem je stalo: „N. N. je toliko in toliko let pri meni delal“. Ker jaz dotičnega gospoda poznam že 16 let in imena družega še nisem nikdar slišal, mislil sem si, ta pač ne more biti, da bi bil delal pri njem, pa bi jaz ne bil ničesa slišal o tem, ker sem bil vendar vsak dan tamkaj. Rekel sem dotičniku, da drugi dan pošljem spričevalo obrtnemu komisarju. Šel sem k policiji, da so pogledali, kje je dotičnik delal, ali ga niso našli. Šel sem k komisarju in vprašal, kdo je dotičniku naredil spričevalo. Tam sem izvedel, da dotičnik ni nikjer delal, bil je na Gradu zaprt in se je priučil obrtu. (Veselost). Če se proti zadrugam tako postopa, tedaj mi nismo prav nič. Zadruga ima sitnosti, trud in dolžnosti, pravice pa nobene. Vložil sem vlogo na visoko vlado, da pri tolikih pritožbah, ki smo jih že imeli, ni še nazaj prišla nobena odločitev. Komisar, katerega sem v tej stvari poprašal, mi je odgovoril: „Tega nismo dolžni storiti!“ Naj se stvar ogleda, kakor koli, mi smo le za žogo, katera se meče tje in sem. Če se hoče kaj pomagati, dati se mora zadrugi kaj pravice v vsakem oziru. Spominjam se še, ko sem na Dunaji delal 12 let, da so tukaj že tedaj bile zadruga, katere so se pa bolj podpirale. Bila je navada, da je pomočnik moral na leto plačevati 3 gld. 20 kr. in dokler ni vplačal, ni dobil spričavala. V tem oziru bi prosil, da bi se dala kaka pravica zadrugam, če že obstoje in morajo biti podpora državi. Pokazalo se je tudi, da je kdo prišel s kmetov in pokazal spričevalo podpisano od mojstra, v resnici je je pa spisal in podpisal kak pomagač.

Poslanec Richter: Vi se torej niste jasno izrekli. Mislite li, da bodi oblastvo navezano na mnenje zadruga?

Tuma: Seveda.

Richter: Nadalje bi rad vedel, kako je na Kranjskem z osnovo zadrug?

Tuma: Doslej se še niso uvedle. Če se zadrugam dajo večje pravice, tedaj bomo že gledali, da se ustanove.

Izvedenec Šturm: Jaz sem za to, da bi bilo oblastvo navezano na mnenje zadruga, kadar gre zato, da se komu da obrtna pravica, ker so se v zadnjem in v prejšnjih časih godile sleparije s spričevali. Oblastvo tega pri najbolji volji ne more nadzorovati. Zato naj se pa vpraša zadruga, bode že vestno postopala in dala obrtno pravico, komur gre.

Supančič: Jaz sem za to, da se občino popraša za mnenje, katera bi se pa morala podpreti z razlogi, da ne bode videti, kakor da se hočejo le komu sitnosti delati, Sicer je pa to že obsežeuo v besedi „mnenje“.

Izvedenec Kunc: Jaz sem ravno te misli, le da točneje naglašam, da naj bode oblastvo zavezano, da predloži dotične strokovne dokaze zadrugi, da jih pretrese, predno da obrtno pravico.

Izvedenec Ferlinz: Ker ima gostilničarski obrt tudi govoriti v tem vprašanju, bi jaz tudi predlagal, da obrtno oblastvo vpraša zadrugo in se drži njenega mnenja. Oblastvo more le kraj določiti iz policijskih ozirav, za druga se pa mora izreči o osebi. (Dalje sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

Naftino milo se napravi, ako se 250 gramov marziljskega mila, 250 gramov petroleja, 125 g amonjake, 125 g terpetina in 2250 g nafte zmeša in v paru segreje. Kolikor nafte izhlapi mej delom, se zopet nadomesti. To milo je dobro za vsako snaženje suhim potom.

Vpliv morske vode na cement. Poskušnje so pokazale, da se cement v morski vodi ne strdi tako hitro kakor v navadni vodi. Posebno če ni mavta mastna, v morski vodi se drži. Bolje drži se, če pridene nekoliko apna, ali biti ga pa tudi ne sme preveč.

Hranilnica in posojilnica v Šmihelu pri Pliberku. Ta posojilnica obrestuje vloge po 4%, posojilo pa daje po 5%. Denarnega prometa je lani imela 99.044 gld. 94 kr. Posojila znašajo 78.390 gld. 60 kr., vloge pa 49.900 gld. 50 kr.

Kmetijstvo.

Računski zaključek ljubljanske mestne hranilnice.

(Konec.)

Čistega dobička ima hranilnica za leto 1893.	gld.	7.413.19 ¹ / ₂
in če istim priklopimo še omenjenih katere bi lahko šele čez nekaj let odpisala ali vsaj skozi daljšo vrsto let amortizovala, dobimo pri upravnem imetju dobička	„	990.44 ¹ / ₂
	gld.	8.403.64

in če tem prištejemo še dobiček splošne rezervne zaklade	„	297.40 ¹ / ₂
in dobiček posebne rezervne zaklade	„	70.11
znaša ves dobiček l. 1893.	gld.	8.771.15 ¹ / ₂
tedaj v primeri z dobičkom iz l. 1892.	„	8.297.82 ¹ / ₂
	gld.	473.33

več, in to v kljub višjeji režiji.

Če uvažamo na dalje, da se v vlani izkazanem dobičku	„	8.297.82 ¹ / ₂
nahaja dobiček	„	3.733.37

katerega je dosegla v efektnem poslovanju, vidimo, da je leta 1892. dobila v ostalem poslovanju	gld.	4.564.45 ¹ / ₂

L. 1893. ima hranilnica kakor že omenjeno	„	8.771.15 ¹ / ₂
dobička in mej tem pri efektih upravnega imetja dobička	„	1.229.11
a pri obeh rezervnih zakladah pa kurzne izgube	„	8.65

tedaj skupnega efektnega dobička	gld.	1.220.46
tako, da je dobila pri ostalih strokah t. j. gld. 2.986.24 ali nad 65% več nego lani.	gld.	7.550.69 ¹ / ₂

Ker pa sme vedno le na ta dobiček računati — efekti prinesejo jej lahko le izgubo — je letošnji vspeh v primeri z onim iz l. 1892. osobito z ozirom na zdatno povišano režijo je tako ugoden, da nas navdaja z najboljšo nado.

Od dobička pri upravnem imetju po odbitku mej izgubo poštevanih ustanovnih troškov v znesku	gld.	8.403.64
	„	990.44 ¹ / ₂
	gld.	7.413.19 ¹ / ₂
položila je dobiček pri efektih	„	1.229.11

v posebno rezervo zaklada za kurzne razlike, a ostanek	gld.	6.184.08 ⁰ / ₂

dejala je na splošno rezervno zakladdo.

Kakor kažejo pozneje navedene postavke; narastla je na ta način splošna rezervna zaklada na

gld.	13.988.43 ¹ / ₂	
in posebna rezervna zaklada na	„	2.985.75

tedaj obe skupaj na	gld.	16.974.18 ¹ / ₂

t. j. 0.61% vseh vlog ali za dobro ¹/₃ več nego vlani.

Namen naše hranilnice je znan; faktorji, ki odločujejo o nje poslovanju, so si tega vedno svesti, in zato iskreno želimo, naj se je oklenejo radi tega vsi rodoljubi brez razlike mišljenja, da jej bo mogoče delovati vsestransko in v večjeji meri v prospeh nam vsem, skupnih namenov.

Ker je mestna hranilnica tako rekoč naroden zavod, naj bi jo podpirali vsi slovenski rodoljubi in ne nalagali svojega denarja v tuje zavode, ki večkrat baš dobiček od slovenskih vlog vporabljaajo proti naši slovenski narodnosti.